

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Ki látta Petőfit?*

Forrás:

Magyarország

Bp.
(Hely)

1922. 5. 21
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Petőfi Sándor

Idő

"1922"

Személy

Ki látta Petőfit?

Mit mond a kilencvenkilenc éves Rácz József? — Három hónappal volt fiatalabb a nagy költőnél. — Zalányi János, aki látta a képviselőjelölt Petőfit

(A Magyarország tudósítójától.) „Hervadt, de szívhezszóló koszorúja volna a közeledő Petőfi-ünnepnek, ha találkoznék valaki Magyarországon, aki valóban saját szemével látta egykor az égbe röppenő lángot.“ Ezzel a mondattal végződött Krúdy Gyula cikke a Magyarországon, amelyben egy hét előtt felhívta az ország lakosságát: *Ki látta Petőfi Sándort 1849-ben?*

A felhívásra sok kedves és felejthetetlen visszhang felelt az országból. Mindjárt az első napon hirt kaptunk Gyárfás József honvédelmi minisztériumi autózemi raktárnoktól, aki felhívta figyelmünket a Népszálló egyik lakójára,

a 99 éves Rácz József volt negyvennyolcas honvédőrmesterre, aki ama kevés élő ember közé tartozik, akik annakidején látták Petőfit és személyesen is beszéltek vele.

Munkatársunk felkereste Népszállóbeli lakásán az ősz

„Rácz bácsit“,

akihhez a portás kalauzolt bennünket. Legnagyobb meglepetésünkre a tőporódott aggyastyán helyett egy rózsásarcu, ezüsthaju emberrel találunk magunkat szemben, aki friss és egészséges külsejével inkább hetvenévesnek látszott.

Mikor Rácz bácsi meghallotta, hogy ujságíró keresi, büszkén jelentette ki:

— *En vagyok az az ember, aki Petőfivel beszél!*

Arra a kérdésünkre, hogy mikor született, rövid gondolkodás után elmondta, hogy Szolnokon született 1823 március 6-án.

— *Edesapám béreskedő ember volt, kérem — mondotta — és százhet éves korában halt meg, nem is olyan régen, nyolcvanhatban! Edesanyám, Isten nyugosztalja, négy évvel ezelőtt halt meg, 123 éves korában. Jövőre rólam is jubileumot tartanak, akkor leszek százéves.*

— *Negyvenhatban sorozott be az a huncut ímet — folytatta, — mikor aztán „kiütődött a verbung“, otthagytam őket és beálltam Kosuthoz. Mikor aztán a háboru kitört, mint őrnester mentem Görgeivel — egész Világosig, ott aztán leraktuk a fegyvert.*

— *Hol látta először Petőfit? — kérdeztük. — Itten Pesten el Legelőszőr a Múzeum előtt, akkor katonaeletben voltam már. A Talpra magyar-t szavalt a Múzeum lépcsőjén, aztán biztatgatott minket, hogy hát ne féljünk, meg így, amúgy. Mi integettünk feléje és énekeltünk. Nem feledkeztem el én semmiről, csak úgy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna. Aztán valahogy elmentünk a mostani Szabadság-tér tájára, ott beszéltem vele, kezét is fogtuk egymással, dicsértük egymást, meg-megveregettük egymás vállát. A háboruban nem tudtam többet vele beszélni, mennünk kellett Isaszegre, Kápolnára. Visegrádra is el kellett szaladnunk. Ott is tartott egy „diskurt“ velünk, de külön nem beszélt senkivel. Nem hagyott el az minket. A vége felé — Világosnál — nem tudtam már érintkezni vele, meg volt már a nép zavarodva, aztán meg Görgei lerakatta velünk a fegyvert. (Itt az öreg — akinek előadása nersze már kissé zavaros, lemondóan legyin-*

tett a kezével.)

— *Milyen formájú ember volt Petőfi?*

— *Hát vékony volt és sovány, de szép derék legénynek látszott. Egyenesen járt, mint a nád-szál és amolyan takaros formájú volt. Bizony felkeveredett a vér bennünk, mikor beszélt.*

— *Mit csinált Világos után?*

— *Két hónapig még itthon voltam, aztán úgy hallatszott, hogy büntetésbe jut az ember. Én is azokkal tartottam, akik Olaszországba menekültek. Aztán részt vettem olasz ruhában a pádovai csatában és később a 66-beli königrázi ütközetben is. 68-ban, mikor a csendőroket felállították, szabadultam meg a katonaságtól. Én elmondhatom, hogy öt háborút érttem meg, háromban küzdöttem, de a boszniai háboruban és a világháboruban már nem vettem részt, mert öreg voltam.*

— *Mikor került Rácz bácsi a Népszállóba?*

— *Szabolcs-utcai privátkvartélyomból kerültem 917-ben a Népszállóba. Otthagytam régi lakásomat, mert bár két lakat is volt a kuffere-men, egyre lopkodták a holmimat. Hallottam híreket a Népszállónak és szerencsémre mindjárt felvettek.*

Arra a kérdésünkre, hogy miből él, roppant restelkedve vallotta be, hogy kéreget.

— *Minden nap véghez kell vinnem egy kis házalást. Bizony legtöbbször csak 50 filléreseket vetnek és hun össze tudom szedni a havi 150 korona jaksbert, hun nem. Ha nincs meg a pénz, akkor a gondnok ur el szokta engedni.*

Nagyon vágyalkodnék megnősülni,

hogy gondomat viselné valaki öreg napjaimra, mert mindmáig agglégény vagyok. De biztosan nevétné mindenki a százéves völegényen.

A Népszálló társalgójában az egyik alkalmazott éppen a szavazó igazolványokat osztotta szét. Az öreg Rácz bácsi arra a kérdésünkre, hogy kire fog szavazni, így válaszolt:

— *Tegye az ujságba tisztelet ur, hogy a 48-as pártot nem szabad elhagyni. Én arra szavallok!*

Amikor fütykösök emelkedtek Petőfi ellen

Katona Géza kecskeméti igazgató-tanár levelet írt szerkesztőségünkbe s egy öreg alföldi magyar emberről tesz említést, aki látta és beszélni hallotta Petőfit. Levelében a következőket írja:

... „Szabadszálláson, Petőfi-nyomok után kutatva, kétizben beszéltem Petőfinek ma is ott élő két, második unokatestvérével: Bakyné Herpay Zsuzsanna községi szülésznővel és Herpay János községi kézbesítővel, kik felhívták a figyelmemet arra, hogy

Szabadszálláson él egy Zalányi János nevű, 86 éves gazdálkodó, aki látta Petőfi Sándort.

Volt alkalmam az öreg Zalányi bácsival beszélni, aki a nagy költőt, mint képviselőjelöltet látta és beszélni is halotta Szabadszálláson 1848-ban, akkor, amikor a városháza előtti téren beszédet akart tartani, de a félrevezetett nép nem akarta meghallgatni. A jelenetről, melyről a szabadszállásiak nem szívesen beszélnek,

Zalányi János

a következőket mondotta:

— 12 éves fiú voltam, mikor Petőfi, 1848 június közepe táján — bizony a napra már pontosan nem emlékszem — Szabadszállásra jött és mint követjelölt a városháza előtt beszédet

akart tartani. Kiváncsi voltam rá, mért akkor már sokat hallottunk róla, még az iskolában is.

— Ma is előttem van az alakja, amint pajtásaimmal együtt megbámultam. *Magas, vékony, barna, sápadt ember volt.* Hosszu kabát, zsinóros magyar ruha és csizma volt rajta. *Ugy volt öltözve, mint ahogy abban az időben az urak szoktak öltözködni.*

— A néphez beszélni akart, *de a tömeg nem hallgatta meg a költőt.* Alig kezdett el beszélni, a bíró rákiabált, *hogy ne beszéljen, ne lázítsa a népet.* A nép gorombaságokat kiabált és ököllel fenyegette. *Gyűttmentnek, sehonnainak, dologkerülőnek* nevezték.

— Petőfi egyideig sápadtan hallgatta a tömeg támadását, de mikor látta, hogy a helyzet már nagyon komoly és *a fütykösök is a levegőbe emelkedtek,* ezt kiáltotta odá a tömegnek, amit tisztán hallottam és soha el nem felejttem:

„Ha nektek sehonnai is vagyok, azért az én nevem ragyogni fog!”

Azután otthagya a tömeget és elment a szállására, honnan *nemzetőrök kísérték ki a község határáig.* Végigbámulta az egész község, s kísérte egy csomó kíváncsi gyerek.

Ezeket mondotta *Zalányi* bácsi, aki nem is tudja, hogy ezzel az elbeszéléssel igazolja *Fischer* Sándornak és *Ferenczi* Zoltánnak, Petőfi életrajzíróinak adatait, kik Petőfi életének ezt a mozzanatát, csalódásainak, keserűségének hosszú sorozatából ezt a láncszemet, részletesen és hűen megörökítették.“